

Forstår vi global jihad?

- en kvalitativ studie av al-Qaidas strategi i perioden 2002-2011

KRIGSSKOLEN

Bjørnar Skog Riley

Bachelor i Militære studier, ledelse og landmakt

Emne Fordypning

Krigsskolen

2016

Antall ord: 9821

Denne siden er blank med hensikt

”Knowledge is the most important weapon of the age.

The ignorant cannot lead this important struggle

no matter how sincere and dedicated they are”

– Abu Mus’ab al Suri, The Call to Global Islamic Resistance

(Ryan, 2013, s. 194)

Forord

Gjennom denne studien har jeg fått muligheten til å fordype meg i to av mine største faglige interesseområder. For femten år siden så jeg World Trade Center kollapse på direkte sendt CNN. Fortsatt gjør al-Qaida og liknende gruppers aktiviteter at vestlige land, inkludert Norge, sender sine soldater til konflikter langt borte. For meg er derfor global jihad både svært interessant og relevant.

I løpet av min tid på Krigsskolen har opprørsbekjempning vært den tematikken som har vakt mest interesse hos meg. Jeg fascineres av idéen om at man kan hente et samfunn tilbake fra sammenbruddets rand gjennom kunnskap og handling, med militærmakt som kun ett av mange virkemiddel. Det at man også må forstå et vidt spekter av fagområder for å kunne utøve militærmakten riktig, gjør opprørsbekjempning enda mer interessant.

Arbeidet med denne oppgaven har vært svært spennende, men til tider også utfordrende. Jeg vil derfor rette en stor takk til major Njål Hoem for meget god veiledning underveis i prosessen, som i stor grad handlet om å gjøre det kompliserte enkelt og det enkle lett å forstå. Det i seg selv har vært et vesentlig læringsutbytte.

Linderud, april 2016

Bjørnar Skog Riley

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	6
1.1 Forstår vi global jihad?	6
1.2 Problemstilling	7
1.3 Begreper	7
2 Metode	8
2.1 Metodevalg og metodekritikk	8
2.2 Avgrensninger	10
2.3 Kildevalg og kildekritikk	11
3 Klassisk opprør	12
3.1 Mål	13
3.2 Midler	15
3.3 Metoder	18
3.4 Klassisk opprør oppsummert	21
4 Al-Qaidas strategi i perioden 2002-2011	22
4.1 Mål	22
4.2 Midler	26
4.3 Metoder	30
5 Konklusjon	34
6 Videre forskning	35
Litteraturliste	36

1 Innledning

1.1 Forstår vi global jihad?

Ved å drepe nesten 3000 mennesker den 11. september 2001 demonstrerte al-Qaida at også "et ikke-statlig, militant og globalt nettverk kunne utgjøre en reell sikkerhetsutfordring for stater" (Frantzen, 2012, s. 483). Ni dager senere startet USA den globale *Krigen mot terrorisme* for å hovedsakelig bekjempe global jihadisme.

I 2006 hadde den amerikanske koalisjonen i Irak mistet kontroll over opprøret som oppsto etter Saddam Husseins fall og som besto av blant annet jihadister (Bergen, 2011). Strategien for å stabilisere landet hadde feilet, og det måtte tenkes nytt. Den nye strategien baserte seg på en ny amerikansk doktrine for opprørsbekjempning (Bergen, 2011, s. 277), og etter implementeringen ble volden redusert og al-Qaidas irakiske avdeling marginalisert (Sky, 2011).

De grunnleggende prinsippene for denne og påfølgende doktriner, som NATOs fra 2011, var likevel ikke nye, men baserte seg i stor grad på klassisk opprørsbekjempningsteori, som så dagens lys på midten av 1900-tallet. Siden militære doktriner er institusjonaliserte antakelser om hva som fungerer (Høiback, 2012, s. 382-389), er det plausibelt at mange vestlige stater sin forståelse av opprør baseres på klassisk opprørsbekjempningsteori, som tar utgangspunkt i et opprør internt i en stat. Samtidig har globalisering ført til at mange militante grupperinger nødvendigvis ikke kun er begrenset til ett spesifikt geografisk område. Det hevdes likevel at de fleste opprør følger samme logikk og at man derfor kan kombinere klassisk opprørsbekjempningsteori med globaliseringens påvirkning (Department of the Army [DoA], 2006, s. vii-ix), også for å forstå globale aktører som al-Qaida (DoA, 2006, s. 1-4)

Til tross for at vestlige land har drevet opprørsbekjempelse i snart ti år, også mot jihadismen som i Irak, er trusselen fra global jihadisme fortsatt alvorlig og blir stadig mer kompleks (Etterretningstjenesten, 2016) Det kan derfor diskuteres hvorvidt vestens nåværende konsept for opprørsbekjempning er et hensiktsmessig rammeverk for å forstå hvordan globale jihadistiske grupperinger opererer. Dette vil være av betydning for militære offiserer og andre aktører som deltar i kampen mot jihadismen.

1.2 Problemstilling

Al-Qaida har lenge vært den mest fremtredende jihadistiske organisasjonen. Det har derfor vært forsket mye på organisasjonen. Selv om ikke alle jihadistiske grupperinger har vært tilknyttet al-Qaida, er det også mange som fortsatt er det (Etterretningstjenesten, 2016, s. 73). Al-Qaida har også hatt stor innflytelse på mange aktører, blant annet utbrytergruppen *Den islamske staten (IS)* (Hosken, 2015, s. 17; Bergen, 2011, s. 166). I tillegg har både al-Qaida, *IS* og andre jihadistiske grupper samme tolkning av det religiøse begrepet *jihad* (Hosken, 2015, s. 7-15). Uten at man med sikkerhet kan generalisere i sin helhet, er det derfor rimelig å anta at andre jihadistiske grupperinger følger en liknende strategi som al-Qaida. En studie om hvorvidt al-Qaidas strategi kan forstås som et klassisk opprør kan derfor muligens belyse hvorvidt forståelsen av også andre jihadistiske gruppers strategier er hensiktsmessig. Oppgaven søker derfor å svar på følgende problemstilling:

Kan al-Qaidas strategi for global jihad forstås som et klassisk opprør?

1.3 Begreper

Jihad anvendes om tolkningen av hellig krig som en væpnet forsvarskamp av islam (Ryan, 2013, s. 24-50).

Jihadisme anvendes om ideologien som fokuserer på væpnet kamp, forankret i hellig krig. Jihadismen knyttes til sunni-islam og den salafistiske skole og er derfor en militant retning innen islamismen. Al-Qaida og likesinnede grupper omtales ofte som salafist-jihadistiske grupper (Nesser, 2015, s. 6).

2 Metode

Metodekapittelet redegjør for metoden som anvendes for å svare på problemstillingen, metodiske avgrensninger og kildene som benyttes.

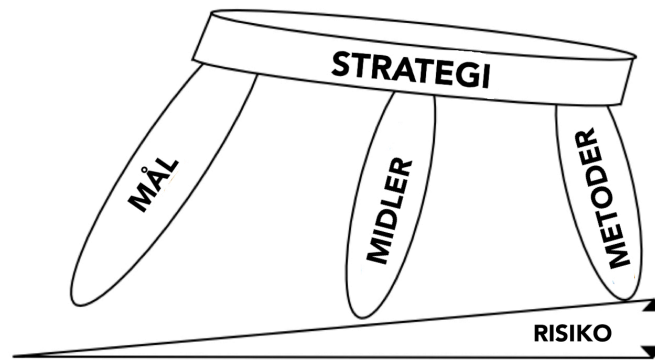
2.1 Metodevalg og metodekritikk

For å svare på problemstillingen sammenlikner oppgaven al-Qaidas strategi for global jihad med den eksisterende akademiske rammeverket for klassisk opprør. Teorikapitlet redegjør først for de mest sentrale karakteristikene i et klassisk opprør, noe som utgjør oppgavens teorigrunnlag. I drøftingskapittelet undersøkes deretter hvorvidt al-Qaidas strategi samsvarer med teorigrunnlaget. De mest sentrale funnene legges frem i konklusjonen.

Siden oppgaven undersøker og fortolker al-Qaidas globale jihad, som kan sies å være et komplekst sosialt fenomen, anvendes samfunnsvitenskapelig kvalitativ metode. Oppgaven tar videre utgangspunkt i en teoretisk antagelse om at al-Qaidas strategi kan forstås som et klassisk opprør. Derfor benyttes et casestudiedesign med mønstermatching. Casestudiedesign er en hensiktsmessig fremgangsmåte for å få dypere forståelse for et fenomen og dets kompleksitet (Jacobsen, 2010, s. 92.) Mønstermatching handler om å sammenligne et datamateriale, al-Qaidas strategi, med et forhåndsdefinert mønster, klassisk opprør, for å se etter likheter og ulikheter (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, s. 208). En risiko forbundet med *mønstermatching* kan være at kun aspekter som representerer likheter velges og at ulikhetene overses fordi de ikke oppfattes som viktige for sammenlikningen. Dette kan svekke oppgavens reliabilitet. Dette søkes unngått ved å legge vel så mye fokus på delene av al-Qaidas strategi som ikke samsvarer med klassisk opprør som på det som harmonerer. I tillegg forebygges risikoen gjennom å velge hensiktsmessige faktorer for sammenlikningen.

Faktorene som anvendes i mønstermatchingen søker også å øke oppgavens validitet. Ifølge Carl von Clausewitz er strategi bruken av taktikk og andre midler for å oppnå et politisk mål (1989, s. 143, s. 177-178). Strategi kan derfor sies å handle om å finne en balanse mellom *mål*, *midler* og *metoder* (Høiback, 2012, s. 383). *Mål* kan defineres som ønsket slutttilstand, *midler* kan sies å være taktikken og de materielle, psykologiske og uhåndgripelige ressursene som anvendes, mens *metoder* kan defineres som *hvordan* midlene anvendes for å nå målet (Clausewitz, 1989, s. 183; Yarger, 2008, s. 47). Militærteoretikeren Arthur F. Lykke, Jr.

bruker analogien om en stol for å vise at mål, midler og metoder ikke er uavhengige og derfor må balanseres for oppnå en vellykket strategi (2001, s. 182). Det innebærer at en aktør, ut i fra målene han ønsker å oppnå og midlene som er tilgjengelig, identifiserer hvilke metoder som bør anvendes. *Mål, midler og metoder* er derfor faktorene som anvendes for å sammenlikne strategien til global *jihad* med et klassisk opprør, og anvendes både i teori- og drøftingskapittelet.

Figur 1: Lykkes strategimodell (Yarger, 2008, s. 46, egen oversettelse)

Forskeren vil samtidig alltid påvirkes av egne forhåndsoppfatninger. Dette påvirker hvordan jeg henter inn datagrunnlaget og hvordan dette både tolkes og vektlegges (Johannessen et al., 2010, s. 38). Min forforståelse av både klassisk opprør og al-Qaida baserer seg hovedsakelig på vestlig militærakademisk utdanning og mediedekning. Dette kan være en utfordring da jeg undersøker et fenomen med politiske, religiøse og kulturelle røtter i den arabiske verden, og som jeg nødvendigvis ikke har eller vil få full forståelse for. Jeg er derfor bevisst på at datamaterialet som anvendes ikke er uavhengig av mine forhåndsoppfatninger av temaet (Johannessen, 2010, s. 40). Det er derfor søkt aktivt etter informasjon som ikke stemmer med forforståelsen.

Det har i tillegg blitt lagt frem andre forklaringsmodeller på global jihad enn at det er et opprør. Det har blitt argumentert for at fenomenet også kan forstås som del av en salafistisk reformering av islam (Ryan, 2013, s. 17) eller militante sunnimuslimers reaksjon på økende dominans fra sjiamuslimske Iran (Kilcullen, 2009, s. 10). At det finnes andre mulige forklaringsmodeller anses imidlertid ikke som en risiko for oppgavens validitet, siden oppgaven ikke søker å beskrive alle aspektene ved fenomenet, men kun undersøker en spesifikk militærteoretisk forståelse av den.

2.2 Avgrensninger

Valgt tidsperiode for casestudiet er 2002-2011. 2002 velges da det er rimelig å anta at al-Qaida endret strategi som følge av den omfattende *Krigen mot terrorisme*. I 2011 ble først og fremst al-Qaidas leder og grunnlegger, Osama bin Laden drept,. For det andre brøt *Den arabiske våren* ut og hadde stor påvirkning på både stabiliteten i Midtøsten og global jihadisme (Nesser, 2015, s. 167) For det tredje er det mindre tilgjengelig forskning på al-Qaida etter 2011 siden det er kort tid siden. Perioden 2002-2011 anses derfor som den mest praktiske perioden å sammenlikne med klassisk opprør.

Oppgaven fokuserer på al-Qaidas *globale* strategi, og diskuterer ikke de lokale eller regionale strategier til al-Qaidas mange avdelinger, celler eller allierte jihadistiske grupper. Taktiske hendelser, som lokale trefninger, vil ikke nødvendigvis ha en direkte strategisk effekt. Taktiske episoder kan likevel få strategisk effekt, eksempelvis spektakulære operasjoner som endrer motstanderens strategi (Jesee, 2006, s. 368). Oppgaven bruker derfor enkeltepisoder for å illustrere hvordan al-Qaida anvende taktiske hendelser i sin globale strategi.

Oppgaven diskuterer heller ikke opprørsbekjempelse. Opprør og opprørsbekjempelse er to vesensforskjellige operasjonstyper selv om de utkjemper i samme konflikt (DoA, 2006, s. 1-15). Der opprørsbekjempelse beskrives er hensikten å belyse opprørets karakteristikk. Samtidig, siden oppgaven undersøker om forståelsen av al-Qaidas strategi er hensiktsmessig kan funnene i oppgaven få følger for den videre kampen mot global jihad. Dette gjør det hensiktsmessig å avgrense til kun opprør.

2.3 Kildevalg og kildekritikk

Oppgaven baserer sin datainnsamling på dokumentstudier siden det eksisterer mye forskning om al-Qaida. Skriftlige kilder er ofte systematisk utarbeidet og gir større presisjon og etterprøvnbarhet enn intervjuer. Feltstudier lar seg vanskelig gjøre grunnet temaets natur. En svakhet med dokumentstudier, er at man baserer seg på data systematisert av individer med egne agendaer. Oppgaven baserer seg derfor i stor grad på fagfellevurderte kilder. Samtidig refererer flere av kildene til hverandre, noe som gjør kildene mindre uavhengige (Jacobsen, 2010, s. 183). Derfor anvender oppgaven i størst mulig grad uavhengige kilder som balanserer hverandre (Jacobsen, 2010).

Teorikapittelet baserer seg på klassisk opprørsbekjempningsteori, hvor de fleste kildene har førstehåndserfaring som opprører, som Mao Tse-tung, eller opprørsbekjempere, som David Galula, Robert Thompson og David Kilcullen. Dette øker kildenes troverdighet. Samtidig var alle på én side i konfliktene, noe som kan trekke objektiviteten i tvil. Blant annet er Thompsons (1966) anti-kommunistiske holdning åpenbar. Galula og Thompson anses likevel som sentrale teoretikere innen klassisk opprørsbekjempning. Dette gjenspeiles i at de amerikanske opprørsbekjempningsdoktrinene fra 2006 (DoA, s. viii) og fra 2014 (DoA, s. vii) tar utgangspunkt i deres teorier.

For å beskrive al-Qaidas strategi baserer oppgaven seg hovedsakelig på anerkjente forskere og teoretikere på området. Siden flere av kildene er tilknyttet vestlige myndigheter, kan dette samtidig svekke kildenes objektivitet. Disse kildene anerkjennes likevel internasjonalt for deres kunnskap om al-Qaida og vurderes derfor som troverdige. Al-Qaida har også publisert store mengder strategiske dokumenter, men siden det kan være utfordrende å skille mellom propaganda og reell strategi (Mackinley, 2009, s. 37) benyttes ikke disse i oppgaven. Sitater fra al-Qaida som anvendes, er hentet fra engelske oversettelser i publiserte bøker.

Det kan samtidig være problematisk at nesten samtlige kilder er vestlige. Dette henger sammen med at klassisk opprørsbekjempningsteori hovedsakelig baserer seg på vestlige teoretikere eller oversettelser, og at det meste av litteratur som kunne oppdrives om al-Qaida, er skrevet eller oversatt av vestlige forfattere. Dette er forsøkt balansert gjennom en nøktern analyse av faktorene for å forsøke å gjøre oppgaven mindre påvirket av kildenes ”vestlige briller”. Leseren bør likevel ha i minnet at oppgaven har et vestlig perspektiv på global jihad.

3 Klassisk opprør

“Political power grows out of the barrel of a gun”

- Mao Tse-tung (1937/2000, s. 12)

Det finnes mange definisjoner på opprør. Oppgaven baserer seg på Galulas definisjon som sier at opprør er ”en langtrukken metodisk kamp, utført steg for steg for å nå spesifikke delmål som skal lede til endelig endring av den eksisterende orden (1964/2006, s. 2, egen oversettelse). Opprør kan dermed sies å være en væpnet politisk kamp.

Mackinley (2009) hevder at opprør har utfordret organiserte samfunn i flere tusen år, men det klassiske opprøret er det mest kjente. Teorien om klassisk opprør så dagens lys under Mao Tse-tung sin revolusjonære krig i Kina på første halvdel av 1900-tallet. Det hevdes også at Nord-Vietnam kjempet en form for klassisk opprør under den 30 år lange Vietnamkrigen (Hammes, 2004, s. 73-75), at Taliban fulgte Maos opprørslogikk (Giustozzi, 2007), og at det fortsatt foregår et 40 år-langt Mao-inspirert opprør i India (Kennedy, 2014). Den klassiske opprørsbekjempingsteoriens relevans har derfor påvirket man stater opprørsbekjempelse, som kan defineres som ”omfattende sivil og militær innsats for å beseire og begrense opprøret samtidig som hovedårsakene til opprøret blir adressert” (DoA, 2014, s. 1-2, egen oversettelse).

Dette kapitlet tar derfor for seg det klassiske opprørets *mål* og deretter dets *midler* og *metoder* for å etablere teorigrunnlaget for drøftingen av al-Qaidas strategi. Siden faktorene ikke er uavhengige, vil delkapitlene naturlig overlape noe, da faktorenes innbyrdes påvirkning blir poengtert. Kapitlet oppsummeres til slutt.

3.1 Mål

Dette delkapitlet redegjør for opprørers strategiske mål, som kan defineres som ønsket slutttilstand (Yarger, 2008). Det overordnede strategiske målet er å kaste den eksisterende politiske autoriteten (Galula, 1964/2006, s. 2). I begynnelsen av opprøret kontrollerer myndighetene fysiske ressurser, territorium og befolkningen, mens opprøreren er verken i stand til å ta territorium, vinne trefninger mot myndighetens overlegne militærstyrker eller kontrollere befolkningen. Han mangler dermed nødvendige ressurser og maktbase for å realisere sine politiske ambisjoner (Mackinlay, 2009, s. 20). Denne innledende asymmetrien tilsier at opprøreren ikke har noe annet alternativ enn en langvarig opprørskamp (Galula, 1964/2006, s. 2) for å gradvis øke egen styrke og svekke myndighetene politisk, økonomisk og militært.

Opprøreren må derfor balansere mål, midler og metoder gjennom en langtrukken opprørskamp. Det må derfor defineres delmål som gjenspeiler tilgjengelige midlene og metodene¹. Mao Tse-tung utformet en sekvensiell modell med tre karakteristiske faser: *strategisk defensiv*, *strategisk likevekt* og *strategisk offensiv* (DoA, 2006, s. 1-6). Hver av disse fasene har sine delmål som må nås for å gå til neste fase uten å risikere å ødelegges av myndighetene (Galula, 1964/2006). I fasen *strategisk defensiv* er delmålet å bli sterk nok til å starte en åpen konflikt mot myndighetene. I fasen *strategisk stillstand* er delmålet å bli styrkeoverlegen myndighetene slik at man i fasen *strategisk offensiv* kan kaste myndighetene og oppnå det overordnede målet om å etablere en ny politisk orden.

Denne modellen er en rigid forenkling, mens det klassiske opprøret i virkeligheten vil ha en mer flytende overgang mellom fasene og også gå frem og tilbake mellom fasene på ulike steder samtidig (DoA, 2014, s. 4-13). Et eksempel på dette er da Nord-Vietnam i 1965 iverksatte sin strategisk offensive fase, men gikk på nederlag grunnet nylig ankomne amerikanske styrker. Opprørerne reverserte da til forskjellige faser på ulike steder i landet basert på hvor amerikanerne sto sterkt (Hammes, 2004, s. 74). Delmålene kan dermed variere geografisk ut i fra forutsetningene i de ulike delene av operasjonsområdet. Likedan kan midler og metoder variere geografisk ut i fra når og hvor opprøreren ønsker å oppnå ulike delmål.

¹ Se Lykkes strategimodell.

Når opprøreren innleder opprørskampen er han materialistisk underlegen myndighetene. Opprøreren må dermed flytte kampen til et domene hvor han kan balansere ut sine svakheter (Galula, 2006, s. 4). I et samfunn vil en befolknings underkastelse og eksplisitte eller implisitte støtte, ifølge Galula, avgjøre hvem som har legitimiteten til å etablere regler og styre samfunnet. Siden opprør er en politisk kamp, representerer derfor befolkningen både domenet hvor opprøreren kan balansere ut sine materielle svakheter og det viktigste opprørsbekjemperen må kontrollere for å beholde makten (2006, s. 4; DoA, 2014, s. 1-8). Videre hevder han at en befolkning alltid vil bestå av en aktiv støttende minoritet, en nøytral majoritet og en aktivt opponerende minoritet. Opprøreren må, ifølge Galula, få den aktive minoriteten til å mobilisere den nøytrale majoriteten til fordel for opprørskampen samtidig som den myndighetsvennlige minoriteten nøytraliseres (2006, 53). I tillegg søker opprøreren å fjerne myndighetenes kontroll over befolkningen. Den som, ifølge Galula isolerer befolkningen fra sin motstander og får befolkningens støtte vil gå seirende ut av konflikten (2006, s 4). Befolkningens støtte og dens isolasjon fra myndighetene er derfor gjennomgående delmål under hele opprøret.

Et viktig delmål for opprøreren er også å hindre ekstern støtte til myndighetene, som ofte får utenlandsk hjelp, eksempelvis Sør-Vietnam som fikk amerikansk militærstøtte under Vietnamkrigen (Hammes, 2004, s. 70-75). De sittende myndighetene kan også være en okkupasjonsmakt, slik som de engelske og franske kolonimaktene i India og Algerie. Slike opprør involverer flere befolkninger. Siden eksterne stater er avhengige av egen befolknings støtte, er et viktig delmål også å demoralisere den eksterne opprørsbekjemperens befolkning slik at han trekker seg ut (Mackinlay, 2009, s. 21). I tillegg til å isolere myndighetene fra befolkningen, forsøker dermed opprøreren også å isolere myndighetene fra den eksterne støtten.

3.2 Midler

Dette delkapitlet redegjør for det klassiske opprørets strategiske midler. På taktisk nivå vil midler være eksempelvis flygeblad, våpen, eksplosiver og soldater. Strategiens midler er dermed taktikkens metoder og de materielle, psykologiske og uhåndgripelige ressursene som anvendes for å oppnå definerte strategiske mål (Clausewitz, 1989, s. 183; Yarger, 2008).

I et klassisk opprør søker opprøreren en langvarig kamp for å metodisk bygge egen styrke fordi han innledningsvis er materielt underlegen opprørsbekjemperen. Dette henger sammen med de fire forutsetningene Galula hevder må være tilstede i et vellykket opprør (1964/2006, s. 11-28): en sterk sak, svakheter hos opprørsbekjemperen, fordelaktig geografi og ekstern støtte. Dersom disse er til stede kan opprøreren innledningsvis utnytte psykologiske og uhåndgripelige midler for å oppnå delmål og sakte bygge materiell styrke. Dette betyr ikke at innledende midler opphører ettersom opprøreren blir sterkere, men at de akkumuleres og gir opprøreren et større repertoar av midler.

Siden opprøreren søker befolkningens støtte trenger han en *sak* som tiltrekker seg flest mulig støttespillere (Thompson, 1966/2005, s. 21), og i starten av fasen *strategisk defensiv* vil ideologi ofte være opprørerenes eneste middel. Saken trenger nødvendigvis ikke være genuint følt hos opprøreren så lenge den utnytter et samfunnsproblem som skaper dyp misnøye i befolkningen (Galula, 1964/ 2006, s. 14-15). Det viktige for opprøreren er at sakens budskap er såpass sterkt at den kan balansere hans innledende svakhet, slik som Mao sin kommunistiske ideologi:

Den var sterkt nok til å få barn til å fordømme egne foreldre og ektepar til å forråde hverandre. Den krysset språk- og rasebarrierer og samlet (...) revolusjonære fra helt forskjellige kulturer (...). Å stå i veien for den var å risikere døden. (Mackinley, 2009, s. 21, egen oversettelse)

Kampen om narrativet, fortellingen som styrer hvordan befolkningen oppfatter hendelser i samfunnet og egne erfaringer (Mackinlay, 2009, s. 132), står derfor sentralt. Et viktig middel for å utfordre myndighetenes legitimitet er derfor propaganda, som kan defineres som ”bevisst manipulering av folks følelser og tanker ved hjelp av sterke virkemidler for å fremme

bestemte oppfatninger og handlingsmønstre” (Skirbekk, 2015). Dette henger sammen med svakheter hos myndighetene som opprørerne kan utnytte (1964/2006, s. 17-23). Dersom myndighetene som har skapt misnøye i befolkningen, vil opprøreren utnytte dette i sin propaganda for å mobilisere befolkningen. I eksempelvis Nepal forsøkte opprørerne å overbevise befolkningen om at myndighetene og landeiere var fiender av folket. Da opprørerne startet sine voldelige angrep mot disse i 1996 ble det i stor grad akseptert av befolkningen som legitim vold i kampen mot undertrykkelse (Adhikari & Samford, 2012, s. 465). Dette tydet på at opprørerne hadde vunnet kampen om narrativet og at ideologien hadde blitt omdannet til politisk innflytelse.

Et baseområde relativt trygt fra myndighetenes intervensjoner er også et viktig middel for at opprøreren skal kunne ytterligere bygge sin styrke (Thompson, 1966/2005, s. 29). Ifølge Galula er fordelaktig geografi en forutsetning for dette. Et underutviklet samfunn med en stor befolkning spredt utover lite fremkommelig terreng vil, ifølge Galula, gjøre myndighetenes operasjoner utfordrende både logistikk- og kostnadsmessig og dermed gi opprøreren en fordel (1964/2006, s. 23-25). Dersom opprøreren i tillegg opererer i grenseområder, vil det vanskeliggjøre myndighetenes evne til å koordinere egen innsats (Thompson, 1966/2005, s. 3).

Mao understreker samtidig viktigheten av at opprøret drar i samme strategiske retning, og at opprørerne derfor må organiseres (1937/2000, s. 45, 114). Denne organisasjonen vil karakteristisk være hierarkisk, sentralisert, og med én ledelse på toppen som styrer gjennom tydelige kommandolinjer (Galula, 1964/2006, s. 30). Mao understreket at strategisk kommando må sentraliseres for at opprøret skal ha en enhetlig og koordinert strategi, mens taktisk kommando må desentraliseres for å ikke begrense de lokale ledernes mulighet til å tilpasse sine aktiviteter til situasjonsendringer (1937/2000, s. 114). Ifølge Trinquier deler opprøreren også store områder inn i mindre distrikter, med hver sine underordnede ansvarlige for befolkningen i distriktet (1964/2006, s. 28). Etterhvert som opprøret mobiliserer en større del av befolkningen, vil organisasjonen dermed vokse og få flere og større militærstyrker samt flere skjulte celler som opererer i myndighetskontrollerte områder. Dette gjør samtidig at man kan ta over mer territorium, som igjen øker opprørers ressurstilgang. Det som i utgangspunktet kun var uhåndgripelige midler, blir dermed omdannet til fysiske ressurser (Galula, 1964/2006, s. 4) som den strategiske ledelsen balanserer i tid og rom.

I fasen *strategisk stillstand* er geriljakrigføring et sentralt middel. Geriljakrigføring innebærer at opprøreren selv velger tid og sted for konfrontasjoner som han er sikker på å vinne (Galula, 1964/2006, s. 9; Mackinlay, 2009, s. 25). Siden myndighetene har mange store institusjoner og et samfunnsansvar for å opprettholde sikkerheten i hele sitt territorium, gjør det han treg og rigid. Opprøreren, som er lett og mobil, angriper dermed opprørsbekjemperen overalt hvor han er svak (Tse-tung, 1937/2000, s. 68; Thompson, 1966/2005, s. 41). Dette tvinger opprørsbekjemperen til å bli defensiv og spre styrkene sine for å forsvare viktig infrastruktur og maktsentre. Dette reduserer også hans evne til større offensive operasjoner samtidig som kostnadene øker dramatisk (Thompson, 1966/2005, s. 41). Mens opprøreren kan anvende svært billige midler, vil opprørsbekjempelse derfor være meget dyrt (Galula, 1964/2006, s. 6).

Det er også vanskelig å skille ubevæpnede opprørere fra resten av befolkningen.

Geriljakrigføringen utformes derfor også for å frustrere opprørsbekjemperen og få han til å overreagere slik at maktbruken rammer den nøytrale delen av befolkningen for at denne skal få redusert tro på myndighetene og øke støtten til opprørernes (Thompson, 1966/2005, s. 34-35). Akkurat dette skjedde i 1998 da nepalske myndigheters operasjon skulle knuse opprøret. Myndighetenes overveldende maktbruk og overgrep styrket opprørernes status og rekruttering i lokale befolkningen (Adhikari & Samford, 2012, s. 465). Provokasjon er derfor en sentral taktikk.

Terrorisme kan også være en sentral taktikk for å underminere myndighetene og kontrollere befolkningen (Trinquier, 1961/2006), men dette er omstridt innen klassisk opprørsbekjempningsteori. Terrorisme kan defineres som ”voldsbruk eller trusler om voldsbruk med politisk formål (...) [og som] produserer frykt blant en direkte truet gruppe og et bredere publikum for å maksimalisere politisk kommunikasjon, måloppnåelse og endre maktrelasjoner (...)” (English, 2009, s. 24, egen oversettelse). Trinquier hevder terrorisme skaper oppmerksomhet om saken og demonstrerer for en skrekkslagen befolkning at myndighetene ikke kan sørge for sikkerheten til sine innbyggere (1961/2006, s. 15). På en annen side kan overdrevent terrorisme slå tilbake dersom den terroriserte befolkningen mobiliserer mot opprørerne i stedet. Galula (1964/2006) og Thompson (1966/2005) argumenterer derfor for at terrorisme, dersom det nyttes, må diskriminere.

I fasen *strategisk offensiv* er fasens delmål å kaste de eksisterende myndighetene. Konvensjonelle militæroffensiver er et viktig middel (Galula, 1964/2006, s. 30). I likhet med hvordan opprøreren gjennom de foregående fasene har bygd egen materielle styrke, skjer det samme i denne fasen. Ettersom opprøreren tar kontroll på mer territorium gjennom militæroffensivene, får han både mobilisert en større del av befolkningen og en større base å drive operasjonene fra. Dette gir han igjen et større repertoar av midler slik at større militæroffensivene kan gjennomføres (Galula, 1964/2006, s. 39). Dette svekker opprørsbekjemperen og opprøreren blir etter hver derfor både politisk, militært, økonomisk og psykologisk styrkeoverlegen myndigheten.

3.3 Metoder

“The first law of war is to preserve ourselves and destroy the enemy.”

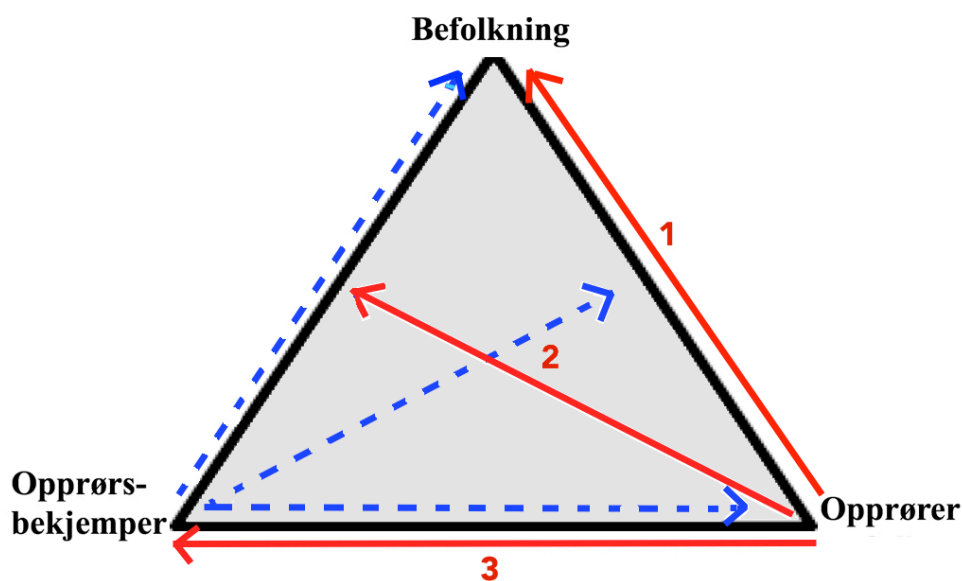
– Mao Tse-tung (1937/2000, s. 20)

Dette delkapitlet redegjør for de strategiske metoder, som kan sies å være anvendelsen av midler i tid og rom for å oppnå definerte mål (Yarger, 2008, s. 47). Opprøreren innledende materielle underlegenhet til uttrykk gjennom utnyttelsen av fordelene asymmetrien gir. Siden myndighetene vil bevare *status quo* mens opprøreren vil ha endring, er en av fordelene at opprøreren, ifølge Galula, kan velge tid, sted og metode for å initiere en åpen konflikt med myndighetene (1964/2006, s. 3). Den bør helst initieres når opprøreren relative styrke taler til hans fordel og/eller andre forhold anses som fordelaktige (Tse-tung, 2000, s. 100). Gjøres det for sent, kan opprørsbekjemperen ha innsett faren og mobilisert sine styrker eller eliminert samfunnsutfordringene som skapte misnøye hos befolkningen. Initieres den for tidlig, kan en reaksjon fra opprørsbekjemperen i verste fall ødelegge han fullstendig (Thompson, 1966/2005 s. 28; Galula, 1964/2006, s. 41). Det klassiske opprøret følger derfor den maoistiske modellen i fasene *strategisk defensiv*, *strategisk likevekt* og *strategisk motoffensiv* (DoA, 2006, s. 1-6).

Dette kan illustreres svært forenklet gjennom forsvarsanalytikerens Gordon McCormicks mikromodell for en intern konflikt (figur 2), som består av tre innsatslinjer (gjengitt etter Basilici & Simons, 2004, s. 34). Disse innsatslinjene ekskluderer ikke hverandre ettersom opprøret går over i nye faser, men utfyller hverandre. Samtidig vil opprørsbekjemperen ha

tilsvarende innsatslinjer for å bekjempe opprøret, noe som innebærer at opprøreren må utnytte sine asymmetriske fordeler som for eksempel å skjule seg blant befolkningen.

I fasen *strategisk defensiv* er delmålet å bygge støtte i befolkningen (innsatslinje 1), og opprøreren fokuserer hovedsakelig på propaganda og å etablere en sterk nok organisasjon til å motstå myndighetene. Samtidig søker opprøreren å holde seg innenfor loven eller myndighetenes toleransegrense for å unngå en åpen konflikt hvor han vil være svært sårbar (Galula, 1964/2006, s. 30-32). Befolkningens støtte søkes derfor gjennom ikke-voldelig subversjon.

Figur 2: McCormicks mikromodell for en intern konflikt (gjengitt etter Basilici & Simmons, 2004, egen tegning)

I fasen *strategisk stillstand* er delmålet å bli materielt styrkeoverlegen. Opprøreren fortsetter derfor med subversjonen for å øke befolkningens støtte og angriper myndighetenes system for kontroll over befolkningen (innsatslinje 2). Befolkningens støtte kommer nemlig ikke kun gjennom et populært budskap som utfordrer myndighetene. Ifølge Galula velger majoriteten i befolkningen side primært basert på troen på egen nåværende og fremtidig sikkerhet (Galula, 1964/2006, s. 8). Derfor må opprøreren etablere et konkurrerende styresett, hvor befolkningen følger forutsigbare regler (normativt system) som forteller nøyaktig hvilke handlinger som gjøre en trygg, og hvilke konsekvenser regelbrudd får (Kalyvas, 2006, s. 111-145). Ved å kontrollere befolkningen fysisk og psykologisk utnytter opprøreren også befolkningen for blant annet etterretning, arbeidskraft, mat og skjul. En viktig forutsetning for å lykkes er derfor at opprøreren bruker vold for å få befolkningen til å adlyde hans normative system og ikke myndighetenes (Kalyvas, 2006). Opprøreren introduserer derfor selektiv vold og

terrorisme (Mackinley, 2009, s. 26). Eksempler kan være å drepe myndighetsrepresentanter og statuere brutale eksempler av de som samarbeider med myndighetene. Myndighetene vil slik ytterligere undermineres og isoleres fra befolkningen (Galula, 1964/2006).

Opprøreren introduserer også geriljakrigføring for å påføre opprørsbekjemperen store kostnader og strekke han ut slik at han tvinges til å konsentrere sitt forsvar rundt færre områder (Thompson, 1966/2005). Dette forenkler opprørers overtakelsen av territorium myndighetene nedprioriteter (Trinquier, 1961/2006, s. 45). Når befolkningen ikke lenger anser myndighetene som legitime, kan opprørernes konkurrerende styresett fylle maktvakuemet som oppstår (DoA, 2006, s. 1-7). Dersom subversjon, terrorisme og geriljakrigføring ikke demoraliserer opprørsbekjemperen nok til å innfri politiske krav, kan tiden være inne for den siste fasen.

Delmålet i fasen *strategisk offensiv* er å kaste eksisterende myndigheter og supplerer derfor de foregående aktivitetene med konvensjonelle militære offensiver (innsatslinje 3 i McCormicks mikromodell) for å søke en militær avgjørelse på konflikten (DoA, 2006, s. 1-7). Dette krever at opprøreren kontrollerer viktige befolkningsentra og er materielt overlegen myndighetene. Den strategiske motoffensiven vil, ifølge Mao, ikke følge et uniformt mønster overalt, men variere geografisk ut i fra hvor opprøreren og opprørsbekjemperen står sterkt. Man kan, basert på Galulas teori, si at det er hovedsakelig tre territorielle områder (1964/2006, s. 37-38). I områder hvor opprøreren har kontroll har han et fullstendig etablert konkurrerende styresett, kalt *motstat*. I *bestridte områder* utfører opprøreren geriljakrig og konvensjonelle operasjoner, mens i de *myndighetskontrollerte områdene* utfører skjulte celler subversjon, selektiv vold og terrorisme. Ved å få fullstendig kontroll på de bestridte- og myndighetskontrollerte områdene vil myndighetene isoleres fullstendig fra befolkningen. Dermed vil myndighetene kollapse eller ødelegges (Galula, 1964/2006, s. 39) slik at opprøreren kan nå sitt overordnede mål om en endring av den eksisterende orden.

3.4 Klassisk opprør oppsummert

Dette kapitlet redegjør for de mest sentrale karakteristikene i et klassisk opprør. Klassisk opprør er en langvarig politisk kamp hvor opprøreren kjemper mot eksisterende myndigheter, enten nasjonale eller okkupasjonsmakt, for å overta makten internt i en stat. Siden utøvelse av politisk makt avhenger av å befolkningens støtte, representerer befolkningen domenet hvor opprøreren kan balansere ut sin innledende styrkeunderlegenhet. *Saken*, ofte basert på en sterk ideologi, skal overbevise befolkningen om at opprøreren er et bedre alternativ enn de undertrykkende myndighetene. I tillegg må opprøreren blant annet utnytte fordelaktig geografi og svakheter hos opprørsbekjemperen slik at de psykologiske og u håndgripelige midlene etter hvert kan omdannes til materielle midler.

Opprørernes innledende svakhet tvinger han til en langvarig konflikt hvor han selv starter en åpen konflikt med myndighetene når han kan kjempe på egne strategiske premisser. Opprøret følger den maoistiske modellen i tre faser. I den *strategisk defensive* fasen etableres en organisasjon som skal få støtte i befolkningen gjennom propaganda og ikke-voldelig subversjon. I fasen *strategisk stillstand* ekspanderer opprøreren kontrollen over befolkningen ved å innføre et konkurrerende styresett gjennom samtykke og tvang. Dette sørger for befolkningens subordinasjon og isolasjon fra myndighetene. Samtidig skal geriljakrigføring utmatte opprørsbekjemperen militært, økonomisk og moralsk. Dette strekker han ut defensivt og provoserer til reaksjoner som driver befolkningen mot opprøreren. Når opprøreren er styrkeoverlegen, initieres fasen *strategisk offensiv*. Gjennom konvensjonell krigføring skal myndighetene kastes slik at opprøreren kan endre den eksisterende politiske orden.

4 Al-Qaidas strategi i perioden 2002-2011

Mange moderne vestlige doktriner for opprørsbekjempelse baserer seg på klassisk opprørsbekjempningsteori. Dette påvirker nødvendigvis hvordan mange vestlige stater forstår opprørsbevegelser, også grupper som al-Qaida (Kilcullen, 2006: DoA, 2006, s. 1-14). Men der klassisk opprør skjer internt i en stat, opererer al-Qaida transnasjonalt. Siden tidsperioden klassisk opprørsbekjempningsteori først så dagens lys har spesielt globalisering også økt interaksjonen mellom mennesker på tvers av fysiske og juridiske grenser (Baylis & Smith, 1997, s. 715). Det kan likevel argumenteres for at dette kun er en naturlig utvikling av eksisterende trender (Baylis & Smith, 1997, s. 6). I tillegg har vestlige stater drevet opprørsbekjempelse mot blant andre al-Qaida i snart ti år, men trusselen fra global jihadisme er fortsatt alvorlig (Etterretningstjenesten, 2016). Dette kapittelet undersøker derfor hvorvidt det eksisterende rammeverket for å forstå global jihad er hensiktsmessig. Dette gjøres gjennom å sammenlikne al-Qaida strategi og klassisk opprør med utgangspunkt i faktorene mål, midler og metoder.

4.1 Mål

”When people see a strong horse and a weak horse, by nature, they will like the strong horse”
– Osama bin Laden (Bergen, 2011, s. 11)

Mål beskriver ønsket slutttilstand (Yarger, 2008). Al-Qaida sitt uttalte overordnede mål var å etablere en ny verdensomspennende sosiopolitisk orden gjennom å forene *ummahen*, verdens muslimer, i et kalifat, som så skulle bli den dominerende politiske autoriteten i verden (Kilcullen, 2010, s. 168). Dette skulle gjøres gjennom en langvarig væpnet kamp hvor eksisterende politiske autoriteter måtte kastes. Med utgangspunkt i Galulas definisjon (1964/2006), kan al-Qaidas globale jihad dermed anses som et globalt opprør.

Siden målet var verdensherredømme og al-Qaida på dette stadiet var materielt underlegen eksisterende myndigheter, var det nødvendig, som i et klassisk opprør, med en langvarig strategi for å bygge den nødvendige styrken. Ayman al-Zawahiri, bin Ladens nestkommanderende, hadde derfor lagt frem følgende delmål:

1. Tvinge ikke-muslimske stater (*den fjerne fienden*), med USA som mest fremtredende, ut av muslimske områder. Siden al-Qaida mente vestens økonomiske og militære tilstedeværelse var forutsetninger for at regionens regimer (*den nære fienden*) kunne beholde makten, ville vestlig uttrekning kollapse disse (Bergen, 2011, s. 24-27; Ryan, 2013, s. 21).
2. Reetablere *kalifatet*, det islamske riket som eksisterte fra profeten Muhammeds død i år 632 e.Kr frem til oppløsningen av Det ottomanske imperiet i 1924. Deretter skulle kalifatet brukes som base for en offensiv mot Vesten for verdensherredømme (Kilcullen, 2010, s. 168).

Man kan dermed si at al-Qaida, i likhet med den klassiske opprøreren, ville endre den eksisterende orden, men på et globalt nivå. I motsetning til et klassisk opprør som kun skal avsette én myndighet, besto området al-Qaida ville kontrollere besto av mange politiske autoriteter. På en annen side anerkjente ikke al-Qaida internasjonale landegrenser.

Jihadismen, som al-Qaida baserte seg på, delte nemlig verden i to: *House of Islam* og *House of War*. I *House of Islam* mente jihadismen at mennesker opplevde ekte frihet gjennom å tjene Allah og leve fullstendig trofast mot Koranen. I *House of War* var derimot Allahs vilje avskaffet og mennesket levde derfor i en tilstand av barbari og avgudsdyrking (Ryan, 2013, s. 30-35; Bergen, 2011, s 22). Fra al-Qaida sitt perspektiv fulgte ingen land, heller ikke de lokale regimene i regionen, Allahs egentlige vilje. Man kunne dermed si at hele verdenssamfunnet var *House of War* (Ryan, 2013, s. 35), og det fra al-Qaidas perspektiv kun var én fiende som skulle kastes. Fra dette perspektivet et dette likt et klassisk opprør. Dette kan likevel være en noe misvisende sammenlikning siden verdenssamfunnet i praksis består av mange myndigheter uavhengig av det teologiske perspektivet. Det kan derfor argumenteres for at al-Qaidas mål om å kaste mange forskjellige eksisterende myndigheter skilte seg markant fra et klassisk opprør.

For å oppnå å kaste disse myndighetene tyder mye på at al-Qaida fokuserte på å mobilisere det de anså som *ummahen* på 1,4 milliarder sunnimuslimer (Pew Research Center [PRC], 2009) til global jihad (Ibrahim, 2007, s. 2; Rabasa et al, 2006, s. xvi). Dette kan sammenliknes med hvordan befolkningen i et klassisk opprør representerer domenet hvor opprøreren kan balansere ut sin materialistiske underlegenhet. Samtidig hadde også millioner av muslimer de siste tiårene migrert til ikke-muslimske land, noe som førte til utallige muslimske diasporaer (nasjonale eller religiøse minoriteter som bor spredt i land med fremmede omgivelser (Groth & Cohen, 2015)). Islam og muslimske kulturer var derfor ikke lenger begrenset til spesifikke stater eller regioner, men også spredt i diasporaer som levde i eller på siden av resten av storsamfunnet (Mackinlay, 2009, s 104). Dette gjør (slik figur 3 viser) at det både var en muslimsk majoritet innenfor det historiske kalifatets grenser og millioner av muslimer spredt utenfor.

Figur 3: Distribusjonen av muslimer i verden. Kun land med over én million muslimer vises. (PRC, 2009, s. 3)

Videre kan man argumentere for at Galulas teori om at en befolkning alltid består av en aktiv støttende minoritet, en nøytral majoritet og en aktivt oppopperende minoritet (1964/2006, s. 53) også var relevant for al-Qaida. Ifølge en internasjonal undersøkelse gjennomført i 2005/06 mente 7 prosent av respondentene, tilsvarende 100 millioner muslimer globalt, at angrepene 11. september var fullstendig legitimt som islamistisk hevn mot USA (Bergen, 2011, s. 28). Dette kan være indikatorer på, slik Ryan (2013, s. 20) hevder, at en stor minoritet av verdens

muslimer støttet al-Qaida sin globale jihad. Man kan anta at al-Qaida forsøkte å få denne minoriteten til å mobilisere den nøytrale delen av den muslimske befolkningen. Dersom de hadde lyktes med å mobilisere den nøytrale delen av den muslimske befolkningen til å aktivt støtte global jihad, ville dette ha tilsvart rundt 20 prosent av verdensbefolkningen. Al-Qaida ville dermed hypotetisk ha hatt en aktivt støttende minoritet i verdensbefolkningen, som igjen kunne mobilisere verdens nøytrale majoritet. Det er likevel høyst usikkert om dette var inkludert i al-Qaidas strategi. Likevel, med utgangspunkt i Galulas teori om tredelingen av befolkningen (1964/2006, s. 53), kan man hevde at det i alle fall var en teoretisk mulighet for verdensherredømme dersom al-Qaida lyktes i å mobilisere *ummahen*. Det kan dermed argumenteres for at både det overordnede målet og befolkningens rolle kan ha vært prinsipielt like både for al-Qaida og det klassiske opprøret, men at hovedforskjellen lå i al-Qaidas globale mål og befolkningens utstrekning.

Man kan også argumentere for at al-Qaidas delmål varierte ut i fra forutsetningene og ønsket kortsiktige slutttilstander i forskjellige geografiske områder, slik det også ofte gjør i et klassisk opprør. I Europa, hvor en åpen konflikt var vanskelig grunnet myndighetenes kontroll, kan det virke som om al-Qaidas mange celler hovedsakelig fokuserte på å bygge organisatorisk styrke og utføre terrorisme (Lia, 2008). Basert på al-Qaidas avdelinger i Algerie og Irak kan det virke som de viktigste lokale delmålene her var å få vestlige land til å trekke seg ut (Filiu, 2009, s. 223-226; Bergen, 2011, s. 163-171). Det kan dermed tyde på at flere av al-Qaidas lokale delmål skulle bidra til å oppnå det strategiske delmålet om å tvinge USA og Vesten (*den fjerne fienden*) ut av muslimske land. Dette kan tyde på at al-Qaida strategi ikke kun innebar en rekke ukoordinerte lokale enkelthendelser og opprør, men at disse aktivitetene ble forsøkt balansert som en del av en større global strategi.

Det er samtidig et viktig moment at al-Qaidas mål om Allahs ubestridte styre på jorden fører til en sammensmelting av religion og politikk. For al-Qaida kunne det å dø i kampen for Allah ikke bare gi en umiddelbar plass i paradiset, men også Allahs økte støtte til den verdslige kampen for islam (Moghadam, 2009, s. 59-63). Denne religiøse dimensjonen kan illustreres med det jihadistiske mantraet ”Vesten elsker livet, mens ekte muslimer elsker døden.” (Moghadam, 2009, s. 63). I motsetning til et klassisk opprør, hvor man hovedsakelig analyser strategien fra et sekulært perspektiv, må man i al-Qaidas strategi også vurdere den religiøse dimensjonen for å forstå global jihad.

4.2 Midler

Midler kan sies å være de materielle, psykologiske, uåndgripelige ressursene og taktikkene som anvendes for å oppnå definerte mål. (Clausewitz, 1989; Høiback, 2012, s. 383; Yarger, 2008, s. 47). Som følge av *Krigen mot Terrorisme* hadde al-Qaida mistet sin territorielle base i Afghanistan og nærmest blitt ødelagt, og var derfor svært materielt underlegen.

I likhet med det klassiske opprøret innledningsvis, kan ideologi dermed argumenteres for å ha vært al-Qaidas viktigste middel. Jihadismen tok utgangspunkt i at det er var sivilisasjonskamp mellom islam og verdenssamfunnet og at det var alle muslimers plikt å kjempe jihad i forsvar av islam (Ryan, 2013, s. 44). Ifølge Ryan følte mange muslimer seg allerede undertrykt blant annet som følge av oppløsningen av kalifatet i 1924, den europeiske kolonialisering og opprettelsen av Israel (2012, s. 21). I tillegg hadde en vestlig dominert verdenskultur, følge Kilcullen (2009, s. 8) og Mackinley (2009, s. 34), skapt misnøye i mange tradisjonelle sosiale og religiøse kulturer. Al-Qaida utnyttet denne misnøyen og vestlig lands tunge militære tilstedeværelse i muslimske land til å spre narrativet om en sivilisasjonskamp hvor muslimer hadde blitt ydmyket og undertrykt i flere tiår, spesielt av USA (Bergen, 2011). Dette likner på hvordan den klassiske opprøreren skaper narrativet om myndighetene eller okkupasjonsmakten som fienden for å mobilisere befolkningen og legitimere voldshandlinger.

Al-Qaida anvendte derfor propaganda i stor grad, hovedsakelig gjennom moderne kommunikasjonsteknologi. Gjennom blant annet TV-intervjuer (Kepel, 2008, s. 51), selvproduserte videoklipp som passet perfekt inn i medias nyhetshjul (Saghi, 2008) og egne internettsider for jihad, kunne al-Qaida også nå ut til hele verden, inkludert vestlige muslimske diaspora. Ifølge Lia (2008) hadde al-Qaida og bin Laden, som følge av angrepene 11. september og deres provokasjon av USA, skapt seg et image som en nærmest overnaturlig organisasjon med global rekkevidde. Bin Laden selv hevdet at 90 prosent av global jihad foregikk gjennom media, og bare i 2007 publiserte al-Qaida derfor mer enn hundre lyd- og filmklipp (Bergen, 2011, s. 212). Det kan likevel argumenteres for at det ikke er noen prinsipiell forskjell på al-Qaidas bruk av TV/internett for å spre sitt budskap og hvordan eksempelvis Mao brukte flygeblader og bøker. Begge utnyttet tilgjengelige kommunikasjonsmuligheter, men i mot setning til Mao, kunne al-Qaidas propaganda umiddelbart påvirke oppfatningene til verdens befolkning, og den var blitt mye vanskeligere for myndighetene å begrense (Mackinlay, 2009, s. 95).

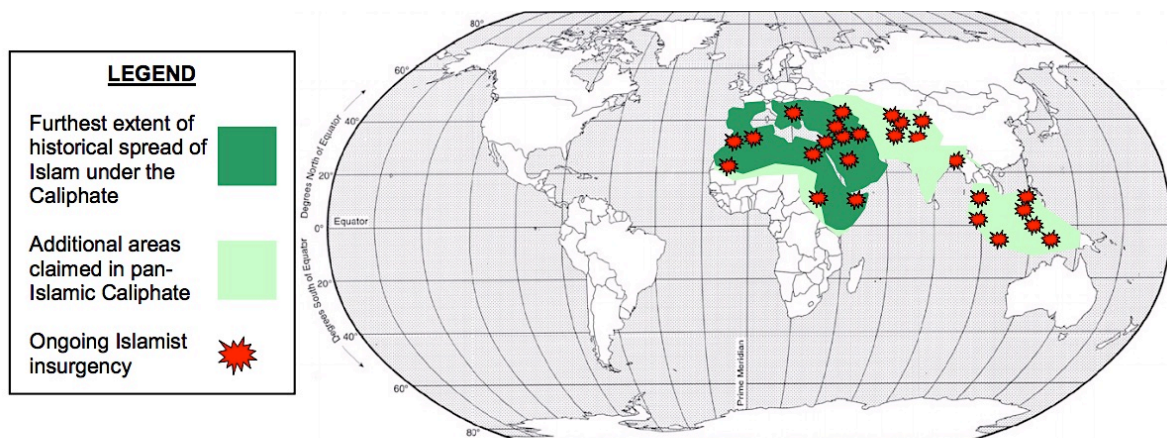
I et klassisk opprør forsøker ofte opprøreren å provosere frem reaksjoner fra myndighetene som rammer befolkningen (Thompson, 2005, s. 34-35). Kilcullen argumenterer for at al-Qaida gjorde det samme, blant annet for å provosere USA til reaksjoner som skulle mobilisere *ummahen* til global jihad (2009, s. 30-31). Man kan argumentere for at al-Qaida utnyttet retorikken til USAs president George W. Bush om at ”Du er enten med oss eller med terroristene” og den tunge vestlige militære tilstedeværelsen av muslimske land til bekrefte eget narrativ (Kilcullen, 2009, s. 263). Dette er tydelig i Bin Ladens retorikk:

[U]ndertrykkelsen og de tilsiktete drapene på uskyldige kvinner og barn er bevisst amerikansk politikk. [...] Dette betyr millioner av døde som følge av undertrykkelsen og boikotten som George Bush Sr gjorde mot Irak (...) og det betyr lempingen av millioner av pund med bomber og eksplosiver på millioner av barn – også i Irak – som Bush Jr gjorde. (Hegghammer, 2006, s. 22, egen oversettelse)

Al-Qaida fokuserte også på teologiske argumenter med utgangspunkt i Koranen for å legitimere deres versjon av *jihad* ovenfor muslimer som var kritiske til voldsbruk (Ibrahim, 2007, s. 3), noe som kan sammenliknes med hvordan den klassiske opprøreren indoktrinerer befolkningen, eksempelvis i Kina og Nepal.

En annen måte å fremstille al-Qaidas organisasjon på var som en svært desentralisert struktur i minst tre deler: Det sentrale al-Qaida, nettverket av tilknyttede grupperinger og svært spredte celler og individer (Ryan, 2013, s. 52; Hegghammer, 2010, s. 2). Det sentrale al-Qaida besto av det gamle lederskapet og strategiske rådgivere som stilte opp med rådgiving og propaganda. De tilknyttede grupperingene var hovedsakelig basert i Midtøsten, Nord-Afrika/Europa, Sørøst-Asia og Kaukasus (Kilcullen, 2010) og førte geriljakrigføring mot lokale myndigheter. Eksempler på dette er *al-Qaida i Irak* (AQI), *al-Qaida på den arabiske halvøy* (AQAP) og *Al-Qaida i Maghrib* (AQIM) (Hegghammer, 2010). Ifølge Hegghammer (2010) sverget alle disse lojalitet til al-Qaida, men var selvstendige avdelinger. Cellene og individene opererte stort sett alene (Ryan, 2013, s. 52), men fikk i flere tilfeller både rådgiving og opptrening i Pakistan (Nesser, 2015). Dette kan sammenliknes med et klassisk opprør hvor områder deles inn i mindre distrikter med hver sin ansvarlige underordnede (Trinquier, 1961/2006).

Ifølge Hegghammer kan det argumenteres for at al-Qaida som organisasjon ble ødelagt etter invasjonen av Afghanistan i 2001 og at al-Qaida i denne perioden var mer en ideologisk bevegelse enn en organisasjon (2006, s. 14-15). Dette støttes av Kilcullen, som hevder al-Qaida opererte i et mønster av forskjellige regionale jihadistiske grupperinger fremfor én hierarkisk organisasjon (2010, s. 169-170), noe som skilte seg fra den strukturerte og hierarkiske organisasjonen i et klassisk opprør (Tse-tung, 2000, s. 44-45). Kilcullen hevder videre at det var al-Qaida-aktivitet i mer enn 85 prosent av områdene med militante islamistiske opprør eller terrorisme. I tillegg befant alle militante islamistiske opprør i verden seg innenfor det geografiske området til det historiske kalifatet (2010, s. 175) (se figur 4). Dette gir en sterk indikasjon på at al-Qaida var en global bevegelse, og ikke kun en rekke lokale opprør.

Figur 4: Illustrasjon av korrelasjonen mellom verdens islamistiske opprør og det historiske kalifatet (Kilcullen, 2005, 2010, s 176).

Mens al-Qaidas mange grupper og sympatisører var spredt over hele verden, hadde Det sentrale al-Qaida muligens en territoriell base i de pakistanske stammeområdene ved grensen til Afghanistan. Her hadde blant annet myndighetene lite innflytelse, noe som gjorde at flere hundre jihadister med tilknytning til al-Qaida kunne operere. I tillegg fungerte basen som en treningsleir for utenlandske jihadister (Bergen, 2011, s. 255). Dette samsvarer med hvordan den klassiske opprøreren søker en relativt trygg base og ofte utnytter grenseområder (Thompson, 2005).

På en annen side, kan det argumenteres for at al-Qaida hadde en form for base i den virtuelle verden. Ifølge den britiske sosiologen John Urry hadde moderne kommunikasjonsteknologi dannet en global virtuell verden av sosiale nettverk som nærmest hadde nullifisert tidligere begrensninger på kommunikasjonen i tid og rom. (2010, s. 354). Jihadister kunne derfor

eksempelvis samles i stort antall på hemmelige chatterom for å planlegge operasjoner, kommunisere med radikaliserede muslimer gjennom sosiale medier eller publisere treningsmanualer som lærte bort ”håndverket” til interesserte. Dette utnyttet også en sentral svakhet i verdenssamfunnet, slik Galula (1964/2006) beskriver som en forutsetning, nemlig internasjonal koordinering og administrasjon (Mackinlay, 2009, s. 92-98). Al-Qaida kunne dermed utnytte samfunnets åpenhet til å påvirke befolkningens narrativ, bygge opp egen opprørsbevegelse og rekruttere jihadister i forskjellige land til å angripe egne myndigheter. Dette kan sammenliknes med hvordan det klassiske opprøret søker å mobilisere den nøytrale delen av befolkningen til å aktivt støtte opprørskampen. Dette kan også sammenliknes med det Galula beskriver som fordelaktige geografiske forhold (1964/2006, s. 23) siden al-Qaida kunne skjule seg for myndighetene i ufremkommelige ”virtuelle jungler”.

På en annen side kan moderne kommunikasjonsmuligheter anses som infrastruktur i likhet med et veinett som opprørere bruker for å ha forbindelse med befolkningen. Dersom myndighetene begrenser bruken av veinettet, kan man muligens isolere befolkningen fra opprør (Se McCormicks mikromodell i 3.3 *Metoder*). På samme måte kunne verdenssamfunnet, ved å begrense bruken av internett, kanskje kunne ha isolert befolkningen fra al-Qaida. Det kan derfor argumenteres for at den virtuelle verden i prinsippet var moderne infrastruktur som al-Qaida kunne utnytte fordi det var vanskelig for mange myndigheter å begrense bruken.

Terrorisme var sentralt for al-Qaida (Rabasa et al., 2006, s. 38). I Irak gjennomførte al-Qaida frem til 2008 over 125 selvmordsbombinger mot både vestlige og irakiske sikkerhetsstyrker og sivile muslimer (Bergen, 2011, s. 166-170). Bruken av terrorisme i Irak står i kontrast til det klassiske opprøret, hvor man ofte er tilbakeholden med bruk av terrorisme som rammer befolkningen på en ikke-diskriminerende måte (Thompson, 1966/2005). Al-Zawahiri kan ha ment det samme siden han forsøkte å stanse *al-Qaida i Irak* sin terrorisme mot muslimer fordi han mente det fikk negativ effekt på befolkningens støtte (Bergen, 2011, s. 166). Mot ikke-muslimske land oppfordret man derimot til terrorisme, som 7/7-angrepene i London. Man kan argumentere for at dette var fordi befolkningen i mange vestlige land skulle demoraliseres, slik som den eksterne opprørsbekjemperens befolkningen i et klassisk opprør.

Etterhvert i perioden ble al-Qaidas operasjoner mer ”lederløse”, blant annet som følge av internasjonale kontraterrortiltak (Etterretningstjenesten, 2013). Madrid-bombingene i 2004 er et eksempel på slik ”lederløs” jihadisme (Bergen, 2011, s. 204). I mange tilfeller fungerte navnet *al-Qaida*, ifølge Mackinley (2009, s. 160) også mer som en merkevare for forskjellige ”lederløse” grupper brukte for øke egne aksjoners internasjonale oppmerksomhet. Det kan derfor argumenteres for at al-Qaida etterhvert fungerte mer som en selvsynkroniserende ideologisk bevegelse hvor Det sentrale al-Qaida gav ideologisk inspirasjon fremfor å styre organisasjonen. I tillegg kan man argumentere for at al-Qaida brukte den virtuelle verden til å la ideologien spre seg selv og la strategien formes gjennom en ”global brainstorming” (Hegghammer, 2006, s. 29). En organisasjon bygd med det klassiske opprørets hierarkiske og strukturerte organisasjon som målbilde, ville for Vesten vært enklere å oppdage og lederne lettere å nøytralisere. En desentralisert og selvsynkroniserende organisasjon kunne lettere unngå verdenssamfunnets strenge sikkerhetstiltak og holde seg skjult frem til plutselige angrep (Kilcullen, 2006, s. 7). Man kan da samtidig stille spørsmål ved om al-Qaida forsøkte å balansere mål, midler og metoder, eller om det kun var en ideologisk bevegelse med mange selvstendige grupper med egne politiske og religiøse ambisjoner.

Det er likevel viss likhet mellom Mao sin desentralisering av taktisk kommando (1937/2000, s. 114) og måten al-Qaida fungerte på i denne perioden. Man kan hevde at Det sentrale al-Qaida gav strategisk retning der det var nødvendig og lot de regionale avdelingene og cellene i stor grad operere og koordinere selvstendig ut i fra ideologiens intensjon siden disse kjente den lokale situasjonen best. Bergen hevder i tillegg at de fleste store og komplekse terrorangrepene, som for eksempel 7/7-angrepene i London i 2005, ble utført av organiserte grupper med en eller annen form for tilknytning til Det sentrale al-Qaida (2011, s. 199-205). Al-Qaidas organisasjon bør muligens, slik Hegghammer hevder, derfor anses som både lederstyrt og ”lederløs” (2011, s. 8).

4.3 Metoder

Metoder er beskrivelsen av hvordan målene skal oppnås gjennom anvendelsen av tilgjengelige *midler* (Yarger, 2008, s. 47). I likhet med den klassiske opprøreren kommer al-Qaidas materielle underlegenhet til uttrykk gjennom hvordan gruppen utnytter fordelene den grunnleggende asymmetrien og de forskjellige forutsetningene tilbyr. I perioden 2003-2011

kan al-Qaida sies å ha kjempet for å både tvinge *den fjerne fienden* ut av muslimske land og få den muslimske befolkningens støtte. Al-Qaida var samtidig svært materielt underlegen, og som Mao (2000, s 68), angrep også al-Qaida myndighetene hvor han de var svake og søkte å unngå avgjørende trefninger. I tillegg fokuserte al-Qaida på befolkningens støtte, både i de lokale operasjonsområdene og globalt gjennom propaganda. Sammenliknet med et klassisk opprør, kan man derfor hevde at al-Qaida befant seg på et stadium som på mange måter tilsvarer begynnelsen av fasen *strategisk stillstand*. Det var likevel mange lokale variasjoner. Som i et klassisk opprør kan man argumentere for at al-Qaidas ulike territorielle områder kunne deles inn i *motstat*, *bestridte områder* og *myndighetskontrollerte områder*.

Al-Qaida utnyttet maktvakuum i blant annet Afghanistan, Irak, Pakistan og Jemen til å etablere baser og få kontroll over befolkningen gjennom trusler, selektiv vold og sosial integrering i samfunnet (Kilcullen, 2009, s. 34; Bergen, 2011, s. 171). Dette har likhetstrekk med hvordan den klassiske opprøreren søker baseområder der hvor myndighetene har lite innflytelse. Det sentrale al-Qaida hadde sitt baseområde i de pakistanske stammeområdene. På en annen side søker den klassiske opprøreren å utvide baseområdet sitt gjennom opprøret, mens det kan tyde på at al-Qaida fra dette baseområde kun trente jihadister, drev propaganda og gav strategiske råd for operasjoner i andre regioner (Bergen, 2011, s. 205-206). Samtidig hadde ikke bin Laden hadde bodd i Det sentrale al-Qaidas baseområdet, men i den pakistanske byen Abbottabad siden ca. 2005. (Hegghammer, 2010). Selv om det også er likhetstrekk, er det derfor noe usikkert hvorvidt al-Qaidas territorielle base hadde akkurat samme funksjonen som det klassisk opprørets *motstat*. Kilcullen argumenterer på sin side med at den virtuelle verden var en form for *motstat*, som i et klassisk opprør, men som på grunn av sin virtuelle natur befant seg parallelt med og ikke i stedet for de eksisterende statene (2010, s. 200).

I det som kan sammenliknes med *bestridte områder*, fremstår det som al-Qaida fokuserte på å få *den fjerne fienden* for å få han til å trekke seg ut. I eksempelvis Algerie kidnappet man utenlandske turister og forretningsmenn og bombet både utenlandske organisasjoner og FN-kontorer (Filiu, 2009, s. 223). Grunnet den tunge vestlige militære tilstedeværelsen i Irak ble okkupasjonen et strategisk symbol på kampen mot *den fjerne fiendens* undertrykkelse av muslimer (Hegghammer, 2006), og gjennom geriljakrigføring og terrorisme skulle de vestlige opprørsbekjemperne utmattes menneskelig, økonomisk og politisk, slik som i et klassisk opprør. Denne tankegangen ble beskrevet av al-Zawahiri: ”Amerikanerne [...] er mellom to

flammehav. Dersom de fortsetter, vil de blø til døde. Dersom de trekker seg ut, vil de tapte alt” (Hegghammer, 2006, s. 23, egen oversettelse). I *myndighetskontrollerte områder* i Europa ble det også gjennomført spektakulære terrorangrep som togbombingen i Madrid i 2004 hvor 191 ble drept, noe som førte til spansk uttrekning fra Irak (Bergen, 2011, s. 204). Det er noe sikkert om de som utførte det ”ledeløse” angrepet hadde Spanias uttrekning som strategisk mål. Det er likevel mye som tyder på at bin Laden året i forveien hadde utpekt Spania som et mål (Bergen, 2011, s. 204) og at al-Qaidas propaganda i etterkant brukte landets uttrekning fra Irak for å vise at demoraliseringen av den vestlige befolkning fungerte.

I likhet med den klassiske opprøreren, provoserte også al-Qaida vestlige soldater i Irak til å overreagere mot befolkningen. Videoer av terrorangrep, angrep på vestlige styrker og halshugginger ble umiddelbart lagt ut på internett. Bombeangrep i byer skulle trolig ikke bare sende et budskap til lokalbefolkningen, men også et globalt budskap gjennom media (Kilcullen, 2006, s. 8). Kombinert med propaganda skulle terrorismen utmatte og demoralisere vestlige land på alle fronter slik at de skulle trekke seg ut og avskrekkes fra å intervensere i muslimske affærer i fremtiden (Hegghammer, 2011). Provokasjon og utmattelse sto dermed sentralt for al-Qaida, slik det også står sentral for den klassiske opprøreren.

I *geriljaområdene* fokuserte man også på å isolere befolkningen fra myndighetene, men dette varierte lokalt. Al-Qaida søkte ofte kontroll gjennom trusler og drap på opposerende ledere for å statuere eksempler (Kilcullen, 2009, s. 36). Slik kan det argumenteres for at de forsøkte å nøytralisere den aktivt opposerende minoriteten i befolkningen og få støtte fra den nøytrale majoriteten. Det kan likevel virke som om at al-Qaida ikke angrep myndighetenes system for kontroll på samme måte slik den klassiske opprøreren gjør i fasen *strategisk stillstand*. Dette kan henge sammen med at al-Qaida på et globalt nivå var på et stadium i opprøret hvor man fortsatt var svært materialistisk underlegen myndighetene og derfor ikke var i stand til å isolere befolkningen fra myndighetene. Det kan muligens komme av at al-Qaida ville tvinge *den fjerne fienden* ut først, for så å gi seg selv bedre forutsetninger for å beholde kontrollen, eller at man i størst grad kanskje fokuserte på å angripe mål med stor symbolsk effekt.

Det var likevel lokale eksempler på at man etablerte konkurrerende styresett slik som *al-Qaida i Irak* (senere *Den islamske staten i Irak*) sin fullstendige kontroll i Anbar-provinsen i 2006 (Bergen, 2011, s. 267) gjennom utstrakt bruk av selektiv vold, offentlig avstraffelser og terrorisme. Man kan dermed hevde at avdelingen i praksis hadde etablert en *motstat* gjennom

å nøytralisere opprørsbekjemperens system for kontroll og håndheve sitt eget normative system med makt slik Kalyvas (2006) argumenterer for. På en annen side var *al-Qaida i Irak* sin voldsbruk og terrorisme så omfattende og ikke-diskriminerende at det etter hvert fikk motsatt effekt, slik som Thompson (1966/2005) og Galula (1964/2006) advarer mot. Sunnimuslimske stammer i Anbar-provinsens opprør mot avdelingen og alliering med amerikanerne (Bergen, 2011, s. 271) kan tyde på dette. Ved å fokusere så mye på omfattende voldsbruk og terrorisme for å kontrollere befolkningen, skilte man seg fra et klassisk opprør som i større grad søker å administrere samfunnet gjennom *både* samtykke og tvang (Galula, 1964/2006, s. 52-54).

Dette illustrerer en sentral utfordring for al-Qaida sin globale strategi, nemlig å mobilisere den muslimske befolkningen. En markant minoritet av verdens muslimske befolkning kan sies å ha støttet al-Qaidas hat mot USA (Bergen, 2011, s. 28), og spesielt invasjonen av Irak gjorde at al-Qaida kunne mobilisere mange muslimer til å enten kjempe global jihad eller støtte kampen (Hegghammer, 2006). Al-Qaida slet likevel med å få tilstrekkelig støtte fra *ummahen*. Dette kan ha sammenheng med at al-Qaida besto av en rekke militante jihadistiske grupperinger som kjempet på egne territorier. Disse grupperingene støttet al-Qaidas globale ideologi, men kjempet i praksis lokale og nasjonale opprør hvor egne mål ofte ble prioritert (Mackinlay, 2009, s. 160). Likevel opererte al-Qaida i stor grad som en global bevegelse i den virtuelle verden. Dette gjorde det til en stor, men spredt bevegelse. Nettopp grunnet dens spredning kan det ha vært vanskelig å kraftsamle og ta både fysisk og psykologisk kontroll over befolkningen slik som i et klassisk opprør. Den globale bevegelsen besto også av mange forskjellige kulturer og tradisjoner (Mackinlay, 2009), noe som kan ha gjort at et budskap som var populært i ett land ikke ble verdsatt i et annet. Det kan dermed argumentere for at en sentral forskjell mellom al-Qaidas strategi og et klassisk opprør er at klassiske opprøret kraftsamler rundt å utvide én motstat for å omfatte en større del av samme befolkning mens al-Qaida forsøkte å etablere og utvide flere ”motstater” parallelt og i forskjellige befolkninger.

Det kan også fremstå som om al-Qaidas tilnærming til strategisk ledelse som skiller seg fra et klassisk opprør. Man kan argumentere for at moderne kommunikasjonsteknologi gjorde at al-Qaidas ulike regionale grupper, celler og individer kunne selv-synkronisere sin globale jihad uten noen forbindelse med Det sentrale al-Qaida (Mackinlay, 2009, s. 161-162). Det kan komme av at Det sentrale al-Qaida søkte å fremprovosere en global opprørskoalisjon mot den eksisterende verdensorden, slik Kilcullen hevder, fremfor å ha kommando over ulike grupper

(2009, s. 29). Det er dermed sannsynlig, ifølge Hegghammer (2010), at al-Qaida i større grad representerte en ideologi som mange lokale og regionale aktører sverget lojalitet til, fremfor å underlegges én felles strategisk kommando som i et klassisk opprør (Tse-tung, 1937/2000).

Ved å fjerne linkene mellom celler og strategisk ledelse argumenterte den syriske al-Qaida-strategen Abu Musab al-Suri for at man kunne utmatte myndighetene uten å avsløres og nøytraliseres (Bergen, 2011, s. 203; Nesser, 2015, s. 244). I den virtuelle verden kunne individer også selvradikaliseres av den store mengden jihadistisk propaganda. Eksempler på dette kan ha vært drapet på islam-kritikeren Theo van Gogh (Bergen, 2011, s. 203) og de mange voldelige aksjonene grunnet Muhammed-karikaturene (Nesser, 2015, s. 201). Det at al-Qaida muligens representerte en ideologi og ikke en felles strategi kan være selve ankepunktet mot at strategien for global jihad kan forstås som et klassisk opprør. Det har samtidig vært flere indikasjoner på at Det sentrale al-Qaida har medvirket til planlegging av terrorisme mot eksempelvis England. (Nesser, 2013, s. 247). Det er derfor mulig at al-Qaidas globale strategi heller bør forstås som en global ideologisk bevegelse med en blanding av strategisk ledelse, selvstendige grupper, selvsynkronisering og ”lederløs” jihadisme.

5 Konklusjon

Mange vestlige stater tar utgangspunkt i klassisk opprørsbekjempningsteori for å bekjempe opprør, også global jihadisme. Denne oppgaven har derfor undersøkt hvorvidt al-Qaidas strategi for global jihad kan forstås som et klassisk opprør. Dette er gjort gjennom å sammenlikne al-Qaidas strategi med det klassiske opprørets mest sentrale karakteristikk. Grunnet et sammensmelting av religion og politikk i al-Qaidas strategi er det ikke gitt at en sammenlikning med et klassisk opprør skjer på samme premisser. Oppgaven argumenterer likevel for at al-Qaidas strategi samsvarer med i et klassisk opprør på flere områder.

I likhet med et klassisk opprør, hadde al-Qaida et uttalt mål om å etablere en ny politisk orden gjennom å kaste eksisterende myndigheter. Al-Qaida kjempet også en langtrukken opprørskamp hvor man, grunnet innledende materiell svakhet, bygde styrke gjennom å få befolkningens støtte. Al-Qaida fokuserte derfor også på subversjon og propaganda i tillegg til å isolere befolkningen fra myndighetene gjennom geriljakrigføring, selektiv vold og håndheving av et konkurrerende styresett. I likhet med et klassisk opprør fokuserte al-Qaida også på å utmatte okkupasjonsmakter gjennom å demoralisere deres politiske vilje,

hovedsakelig gjennom terrorisme og aksjoner mot vestlige mål, slik at de skulle trekke seg ut av muslimske land. Global jihad vurderes derfor å ha vært på et stadium tilsvarende begynnelsen på det klassiske opprørets andre fase.

Al-Qaidas strategi og et klassisk opprør skiller seg også fra hverandre på flere områder, hovedsakelig grunnet moderne kommunikasjonsteknologi og al-Qaidas globale omfang. Et klassisk opprør skjer internt i en stat mot én myndighet, kan al-Qaidas strategi sies å ha vært et globalt opprør mot en rekke forskjellige politiske autoriteter. Der befolkningen i et klassisk opprør hovedsakelig bor i ett geografisk område, bodde befolkningen al-Qaida ville kontrollere over hele verden. Man kan argumentere for at al-Qaida benytter internett som et virtuelt baseområde for å spre global jihad slik at det vanskeliggjorde verdenssamfunnets koordinerte opprørsbekjempelse. Der det klassiske opprøret er organisert hierarkisk under én strategisk ledelse, kunne al-Qaida i større grad forstås som en ideologisk bevegelse.

Oppgaven konkluderer med at al-Qaidas strategi for global jihad på mange områder samsvarer med et klassisk opprør i begynnelsen av fasen *strategisk stillstand*, noe som gjør at klassisk opprørsbekjempelse er relevant for å forstå deler av strategien. Oppgaven konkluderer likevel også med at al-Qaidas strategi ikke kan forstås som et fullverdig klassisk opprør. De mest sentrale forskjellene som er identifisert er hvordan al-Qaida organiserte seg og benyttet den virtuelle verden. Dette innebærer i så fall at klassisk opprørsbekjempningsteori ikke er tilstrekkelig som eneste rammeverk for å forstå al-Qaidas strategi. Dersom funnene kan generaliseres, kan det bety at klassisk opprørsbekjempningsteori også kan være utilstrekkelig for andre globale jihadistiske grupper.

6 Videre forskning

Oppgaven argumenterer for at klassisk opprørsbekjempningsteori ikke er tilstrekkelig for å forstå al-Qaidas strategi for global jihad. Det kan derfor identifiseres flere områder for videre forskning som kan gi en bredere forståelse for global jihadisme og hvordan den kan bekjempes. Noen av disse er:

- Hvordan kan global jihadisme bekjempes i den virtuelle verden?
- Fra et religiøst perspektiv, hvordan kan man hindre spredning av jihadisme?
- Er *Den islamske statens* globale jihad en videreutvikling av al-Qaidas strategi?

Litteraturliste

- Adhikari, Prakash og Samford, Steven. (2012). *The Nepali State and the Dynamics of the Maoist Insurgency i Studies in Comparative International Development* Vol. 48 Issue 4. New York: Springer Science+Business Media.
- Basilici, Steven og Simmons, Jeremy. (2004). *Transformation: A Bold Case for Unconventional Warfare*. Monterey, California: Naval Postgraduate School.
- Baylis, John og Smith, Steve. (1997). *The Globalization og World Politics. An introduction to International Relations*. New York: Oxford University Press.
- Bergen, Peter. (2011). *The Longest War. The Enduring Vonflict between America and al-Qaeda*. London:Simon & Schuster UK Ltd.
- Department of the Army. (2006). *FM 3-24. Counterinsurgency*. Washington, DC: forfatter.
- Department of the Army. (2014). *FM 3-24. Insurgencies and countering insurgencies*. Washington, DC: forfatter.
- English, Richard. (2009). *Terrorism: How to Respond*. New York: Oxford University Press.
- Etterretningstjenesten. (2016). *FOKUS 2016*. Oslo: forfatter
- Filiu, Jean-Pierre. (2009). The Local and Global Jihad of al-Qa'ida in the Islamic Maghrib. *Middle East Journal*, 63(2), 213-226.
- Frantzen, Henning-A. (2012). Irregulære kriger. I Høiback, Palle og Ydstebø, Palle (Red.), *Krigens Vitenskap – En innføring i militærteori* (s 482-523). Oslo: Abstrakt forlag AS
- Galula, David. (1964/2006). *Counterinsurgency Warfare. Theory and Practice*. Westport: Praeger Security International.
- Giustozzi, Antonio. (2007). *Koran, Kalashnikov and Laptop: The Neo-Taliban Insurgency in Afghanistan*. London: Hurst & Company.
- Groth, Bente og Cohen, Katrine J. (2015). *Diaspora. I Store norske leksikon*. Hentet 23. Mars 2016 fra <https://snl.no/diaspora>.

- Hammes, Thomas X. (2004). *The Sling and The Stone*. St.Paul: Zenith Press.
- Hegghammer, Thomas. (2011). *FFI-FOKUS. Al-Qaida ti år etter*. Kjeller: FFI
- Hegghammer, Thomas. (2006). Global Jihadism After the Iraq War. *Middle East Journal*, 60(1), 11-23.
- Hosken, Andrew. (2015). *Empire of Fear. Inside the Islamic State*. London: Oneworld Publications.
- Høiback, Harald. (2012). Hva er militærteori?. I Høiback, Palle og Ydstebø, Palle (red.), *Krigens Vitenskap – En innføring i militærteori* (s 31-78). Oslo: Abstrakt forlag AS
- Ibraim, Raymond. (2007). *The Al Qaeda Reader*. New York: Doubleday.
- Jesee, Devin D. (2006). Tactical Means, Strategic Ends: Al Qaedas Use of Denial and Deception. *Terrorism and Political Violence*, 18, 367-388.
- Kalyvas, Stathis (2006) *The Logic of Violence in Civil War*. Cambridge: Cambridge University
- Kennedy, Jonathan. (2014). Gangsters or Gandhians? The Political Sociology of the Maoist Insurgency in India. *India Review*, 13(2), 212-234.
- Kepel, Gilles (2008). Al Qaeda, the Essentials. I Kepel, Gilles (ed.) og Milelli, Jean-Pierre (ed.), *Al Qaeda in its own words* (s. 1-9). Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Kilcullen, David. (2005). Countering global insurgency. *Journal of Strategic Studies*, 28(4), 597-617
- Kilcullen, David. (2006). Counterinsurgency Redux. *Survival*, 48(4), 111-130.
- Kilcullen, David. (2009). *Accidental Guerilla*. London: Hurst & Company
- Kilcullen, David. (2010). *Counterinsurgency*. New York: Oxford University Press.
- Lia, Brynjar. (2008). Al Qaida's appeal: Understanding its Unique Selling Points. *Perspectives on terrorism*, 2(8), 3-10
- Lykke, Jr., Arthur. (2001). Towards an Understanding of Military Strategy. I Cerami, Joseph R (ed.) og Holcomb, Jr., James, *US Army War College Guide to Strategy* (s. 179-184). Carlisle, PA: Strategic Studies Intitute.

- Mackinlay, John. (2009). *The Insurgent Archipelago*. London: Hurst & Company
- Moghadam, Assaf. (2009) Motives for Martyrdom. *International Security*, 33(3) 46–78.
- NATO. (2011). *Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency (COIN) - AJP-3.4.4*. Brussel: forfatter.
- Nesser, Petter. (2015). *Islamist terrorism in Europe. A history*. London: Hurst & Company.
- Pew Research Center. (2009). *Mapping the Global Muslim Population*. Hentet 13. April 2016 fra <http://www.pewforum.org/2009/10/07/mapping-the-global-muslim-population/>.
- Rabasa, Angel et al. (2006). *Beyond al-Qaeda. Part 1. The Global Jihadist Movement*. Santa Monica: RAND Corporation.
- Ryan, Michael W.S. (2013). *Decoding Al-Qaeda's Strategy. The Deep Battle Against America*. New York: Colombia University Press.
- Saghi, Omar (2008). Osama bin Laden, the Iconic Orator. I Kepel, Gilles (ed.) og Milelli, Jean-Pierre (ed.), *Al Qaeda in its own words* (s. 11-40). Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Sky, Emma (2011), *Iraq, From Surge to Sovereignty*, Hentet 5 . februar 2016 fra <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2011-03-01/iraq-surge-sovereignty>.
- Thompson, Sir Robert. (1966/2005). *Defeating Communist Insurgency*. St.Petersburg, Florida: Hailer Publishing.
- Trinquier, Roger. (1961/2006). *Modern Warfare. A French View on Counterinsurgency*. Westport: Praeger Security International.
- Tse-tung, Mao. (1937/2000). *On Guerilla Warfare*. Champaign: University of Illinois Press.
- Urry, John. (2010). Mobile sociology. *The British Journal of Sociology*, 61(1), 347-366.